

ΘΩΜΑΣ Π. ΠΕΝΝΑΣ

*τ. Δικηγόρος Αθηνών στον Άρειο Πάγο,
Πρόεδρος της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρίας Σερρών-Μελενίκου*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΚΑΙ ΘΡΑΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ 1941 – 1944

*Στη μνήμη του πατέρα μου Πέτρου Θ. Πέννα,
είκοσι ένα χρόνια από τον θάνατό του (26.9.1994).*

Προλεγόμενα εκ βαθέων

Κατά το παρελθόν, κατά τη διάρκεια επισκέψεων στο γραφείο τού πατέρα μου διακεκριμένων Μακεδόνων όπως των Γ. Μόδη, Ι. Λαυρεντίδη, Τρ. Θεοδωρίδη, Ν. Τσίμπα, άκουγα – νέος τότε δικηγόρος και από το 1965 Μέλος της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρίας Σερρών-Μελενίκου – εκτός άλλων, σπάνιες και φευγαλέες αναφορές σε κάποια Επιτροπή Μακεδόνων και Θρακών στην οποία μετείχαν κατά την Κατοχή 1941-44.

Μέχρι πριν από λίγο χρόνο, πέρα από τις αναφορές εκείνες, δεν είχα κάποια επιπλέον σχετική πληροφορία και τα ερωτήματά μου για την Επιτροπή παρέμεναν αναπάντητα και απομακρυσμένα στις εσχατιές τής μνήμης μου, χωρίς όμως να έχει χαθεί το ενδιαφέρον μου.

Αφορμή για το ξεκίνημα της έρευνάς μου – με το παρόν αποτέλεσμα – ήταν συμπτωματική πληροφορία του καλού φίλου Σερραίου ιστορικού ερευνητή Βασίλη Γιαννογλούδη. Η έρευνα άρχισε από το Ιστορικό Αρχείο της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού (Δ.Ι.Σ. – Φ.909 Ζ 1-10), πέρασε από την Εθνική Βιβλιοθήκη, από κάποια βιβλιοπωλεία και κατέληξε πάλι στη Δ.Ι.Σ., όπου και η πρόθυμη διευκόλυνση από τον Διευθυντή της Συνταγματάρχη - Ιστορικό Γεώργιο Σκαλτσογιάννη και το λοιπό αρμόδιο προσωπικό. Επίσης, σημαντικό βοήθημα, είχα, εκτός άλλων, τη σπάνια έκδοση του ΙΜΧΑ «Η Βουλγαρική Κατοχή στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 1941 – 1944» της Ξανθίππης Κοτζαγεώργη – Ζυμάρη και συνεργατών της (2002).

Ιστορικό πλαίσιο

Με τη Ρωσοτουρκική Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (3 Μαρτίου 1878), η Ρωσία επέβαλε την ίδρυση αυτοτελούς Βουλγαρικής Ηγεμονίας, με χριστιανική κυβέρνηση και εθνοφυλακή, φόρου υποτελή στον Σουλτάνο, εκτεινόμενη από τον Δούναβη μέχρι τα όρια της Χαλκιδικής και της Θεσσαλονίκης.

Όμως, η Συνθήκη αυτή ουδέποτε εφαρμόστηκε, γιατί τέσσερις μήνες αργότερα, την 1^η Ιουλίου 1878, με τη Συνθήκη του Βερολίνου οι λοιπές τότε Μεγάλες Δυνάμεις επέβαλαν, εκτός άλλων, τον περιορισμό τής Βουλγαρίας βόρεια του Αίμου.

Εντούτοις, το όνειρο των Βουλγάρων για τη μεγάλη Βουλγαρία και την έξοδό τους στο Αιγαίο, για τη Μακεδονία τού Αιγαίου (Egeiska Makedoniia ή Belomorie), ουδέποτε έσβησε. Το βουλγαρικό κράτος, από την ίδρυσή του, μεθοδικά και σταθερά κατάρτιζε σχέδια κατάληψης της Μακεδονίας και της Θράκης, προγράμματα προσάρτησής τους και μεθόδους επικράτησής τους στις περιοχές αυτές. Κατασκεύαζε νομικίστικους όρους και επινοούσε ευτελή επιχειρήματα προκειμένου να στηρίζει τους αβάσιμους ισχυρισμούς του, που προπαγάνδιζε, ότι δηλαδή η Μακεδονία και η Θράκη αποτελούν εδάφη πατρογονικά, που έπρεπε να επιστραφούν στη Βουλγαρία... Ισχυρισμούς που προβάλλονται ακόμα από Βουλγάρους ιστορικούς, πολιτικούς και μεγάλο αριθμό πολιτών... ισχυρισμούς που, με τα σχετικά δημοσιεύματα, τροφοδοτούν συνέχεια τη βουλγαρική συλλογική συνείδηση.

Στις 16 Απριλίου 1941, με διαταγή/απόφαση του Χίτλερ, παραχωρήθηκε στη Βουλγαρία η κατοχή και η διοίκηση της Ανατολικής Μακεδονίας (Νομοί Σερρών, Δράμας, Καβάλας) και της Θράκης (Νομοί Ξάνθης, Ροδόπης και τμήμα Έβρου). Τα εδαφικά όρια της διοίκησης αυτής καθορίστηκαν Δυτικά από τον ποταμό Στρυμόνα και Ανατολικά μέχρι τη νοητή γραμμή Αλεξανδρούπολη – Σβίλεγκραντ.

Η Βουλγαρική Κυβέρνηση, αν και εξέφρασε προς τη Γερμανία την ευγνωμοσύνη τού βουλγαρικού λαού για την απελευθέρωση των – κατ' αυτήν – σκλαβωμένων από τους Έλληνες βουλγαρικών περιοχών τής Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, δεν ήταν ικανοποιημένη με τον όρο «κατοχή», ούτε και με την προσωρινή ανάθεση της διοίκησής τους. Θεωρούσε ότι τα εδάφη αυτά τής επεστράφησαν με ειρηνικό τρόπο ως δικαιωματικά ανήκοντα σ' αυτήν και ότι η επιστροφή αυτή είχε αναπότρεπτο και οριστικό χαρακτήρα, οπότε έπρεπε να επιδιώξει και την πραγματική ενσωμάτωσή τους στο βουλγαρικό κράτος.

Στο πλαίσιο αυτών των θέσεων και επιδιώξεών της η Βουλγαρική Κυβέρνηση προέβη και σε μια σημαντική αρνητική ενέργειά της, εκείνη της μη κήρυξης πολέμου εκ μέρους της κατά της Ελλάδας, με σκοπό να αποσείσει στο μέλλον τυχόν κατηγορίες σε βάρος της για παραβίαση της Σύμβασης της Χάγης του 1907 για το Δίκαιο του Πολέμου, την οποία είχε συνυπογράψει με 39 άλλα κράτη. Γνώριζε ότι οι μέθοδοι και οι ενέργειές της, που θα εφαρμόζε στην προσπάθειά της να προσαρτήσει την Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, θα παραβίαζαν – όπως και έγινε – όλα σχεδόν τα άρθρα της Σύμβασης εκείνης.

Συμπληρωματικά επισημαίνεται ότι η Βουλγαρία δεν κήρυξε τον πόλεμο ούτε τον Ιούνιο του 1913, όταν επιτέθηκε αιφνιδιαστικά κατά των μέχρι τότε συμμάχων της Ελλάδας και Σερβίας, οπότε άρχισε ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος, ούτε τον Αύγουστο του 1916 – κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο – οπότε ο βουλγαρικός στρατός, ακολουθώντας τον γερμανικό στην εισβολή του στην Ανατολική Μακεδονία και την κατάληψή της, απέκτησε την κατοχή της από τους Γερμανούς **κατά παραχώρηση** με ειδικές συμφωνίες... Και στις δύο περιπτώσεις, 1916 – 18 και 1941 – 44, η Βουλγαρία απέκτησε την κατοχή αμαχητί, επιτυγχάνοντας έτσι την απόκτηση εδαφών με την ελάχιστη στρατιωτική συμμετοχή στον πόλεμο.

Η Βουλγαρική Κατοχή 1941-44

Η είσοδος των βουλγαρικών στρατευμάτων στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη άρχισε στις 20 Απριλίου 1941 και η εγκατάστασή τους ολοκληρώθηκε περίπου στις 15 Μαΐου με την αποχώρηση των τελευταίων γερμανικών αποσπασμάτων... Έτσι άρχισε η βουλγαρική κατοχή, για την οποία όλες οι πηγές – από τις σύγχρονες της περιόδου εκείνης μέχρι και τις πρόσφατες – συμφωνούν ότι υπήρξε από τις στυγνότερες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποίησε και εφάρμοσε το βουλγαρικό κράτος στην προσπάθειά του να αλλοιώσει την εθνολογική σύνθεση του Ελληνορθόδοξου πληθυσμού, να εκβουλγαρίσει τις περιοχές που κατείχε και να τις καταστήσει τμήμα του, ήταν κυρίως και πολύ συνοπτικά:

- Η κατάλυση των ελληνικών πολιτικών, δικαστικών, στρατιωτικών και αστυνομικών αρχών και η αντικατάστασή τους με βουλγαρικές. Η έκταση της αντικατάστασης ήταν η μεγαλύτερη που σημειώθηκε σε όλη την κατεχόμενη Ευρώπη. Παράλληλα ιδρύθηκαν ένοπλες παραστρατιωτικές οργανώσεις, κυρίως κομιτατζήδων, και παραπολιτικές ομάδες με σκοπό την τρομοκράτηση του ντόπιου ελληνικού στοιχείου και τη διευκόλυνση εγκατάστασης βουλγαρικού πληθυσμού που άρχισε να συρρέει εκεί σταδιακά.

- Ο διωγμός του ελληνικού κλήρου, η λεηλασία της ελληνικής εκκλησιαστικής περιουσίας και η υπαγωγή των ελληνορθόδοξων στη σχισματική εξαρχηκή Βουλγαρική Εκκλησία. Επιβλήθηκε στις Ακολουθίες το βουλγαρικό τυπικό και η μνημόνευση του Βουλγάρου Έξαρχου και του Βασιλιά Βόριδος, καθιερώθηκε το βουλγαρικό (παλαιό) ημερολόγιο, οι ναοί είτε έκλεισαν είτε μετατράπηκαν σε βουλγαρικούς: στους 225 περίπου ελληνορθόδοξους κληρικούς, που είχαν παραμείνει σε όλη την κατεχόμενη περιοχή, απαγορεύθηκε να λειτουργούν στην ελληνική γλώσσα και η στρατιωτική αστυνομία παρακολουθούσε τα κηρύγματά τους.

- Η εφαρμογή ενός μεγάλου προπαγανδιστικού εκπαιδευτικού

προγράμματος με διδασκαλία στα βουλγαρικά σχολεία – τα ελληνικά είχαν κλείσει – με Βουλγάρους δασκάλους και έντονη ανθελληνική προπαγάνδα γι' αυτό οι Έλληνες γονείς άρχισαν να αποσύρουν τα παιδιά τους και η συντριπτική πλειοψηφία των ελληνοπαίδων έμεινε χωρίς εκπαίδευση τα τριάμισι χρόνια τής Κατοχής. Καθιερώθηκε παντού η χρήση τής βουλγαρικής γλώσσας στον γραπτό και προφορικό λόγο και απαγορεύτηκε η χρήση τής ελληνικής. Επιβλήθηκε η αντικατάσταση, με βουλγαρικές, όλων των ελληνικών επιγραφών στους δρόμους και των ελληνικών επωνυμιών των επιχειρήσεων. Ασβεστώθηκαν ή καταστράφηκαν οι ελληνικές επιγραφές ναών, εικονοστασίων και εικόνων και επιγραφές τάφων εκβουλγαρίστηκαν.

- Έγινε προσπάθεια απόλειψης των ελληνικών ονομάτων και επωνύμων, ως στοιχείων ταυτότητας, σε όσους δεν εκβουλγαρίζονταν.
- Η εφαρμογή σχεδίων συστηματικού υποσιτισμού, οικονομικής αφαίμαξης και περιορισμού τής οικονομικής δραστηριότητας των Ελλήνων, για τον εκβουλγαρισμό και του οικονομικού τομέα.
- Επιδιώχθηκε, με κάθε είδους μέτρα, πλήρης έλεγχος στην καλλιέργεια και στην παραγωγή, στο εμπόριο και στην εμπορική ναυτιλία, στη βιομηχανία και στις μεταλλευτικές εκμεταλλεύσεις. Κατασχέθηκαν τα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, ζώα, γεωργικές μηχανές και εργαλεία, τα βιβλία και τα ταμεία των ελληνικών τραπεζών. Δημεύτηκαν κινητές και ακίνητες περιουσίες, τα κινητά στέλλονταν στη Βουλγαρία και τα ακίνητα δίνονταν στους Βουλγάρους εποίκους που έρχονταν σταδιακά.
- Επιβλήθηκε σκληρή και αυθαίρετη φορολογία, η δραχμή κηρύχθηκε άκυρη και έπρεπε να ανταλλάσσεται με λέβα στο 60% της αξίας της, ενώ για το υπόλοιπο δίνονταν βουλγαρικά κρατικά ομόλογα.
- Απαγορεύτηκε στους Έλληνες γιατρούς, δικηγόρους, φαρμακοποιούς η άσκηση του επαγγέλματός τους και υποχρεώθηκαν να καταθέσουν τα διπλώματά τους. Στους ελεύθερους επαγγελματίες και τεχνίτες – όπως τυροκόμους, οικοδόμους, πλανώδιους γανωματήδες – επιβλήθηκε βαρύτατος φόρος επιτηδεύματος και διαδικασία αδειών εργασίας, με την οποία είτε καθυστέρουσαν, είτε δεν δίνονταν. Περιορισμοί επιβλήθηκαν και στη δυνατότητα κυκλοφορίας.
- Η τρομοκρατία, ιδίως με εκβιασμούς, αυθαίρετα πρόστιμα και απελάσεις, αγγαρείες, συλλήψεις και φυλακίσεις, κακοποιήσεις, ξυλοδαρμούς και βιασμούς.
- Τα Τάγματα Εργασίας και η Πολιτική Επιστράτευση, όπου οι Έλληνες εξαναγκάζονταν σε προσωπική εργασία σε δημόσια, πολιτικά ή στρατιωτικά έργα (κατασκευή οχυρωματικών έργων, σιδηροδρομικών γραμμών και οδών, υλοτομία και άλλες βαριές εργασίες, όπως σε λατομεία). Τα Τάγματα Εργασίας απαρτίστηκαν από στρατεύσιμα Ελληνόπουλα, των κλάσεων 1941, 1942

και 1943 – αποκαλούμενα και «Ντουρντουβάκια» – που επιστρατεύτηκαν από τον βουλγαρικό στρατό. Η Πολιτική Επιστράτευση εξάλλου γινόταν από τις βουλγαρικές Πολιτικές Αρχές με ατομικές προσκλήσεις και περιλάμβανε άτομα από 16 μέχρι 60 ετών, με πολλές υπερβάσεις. Και στις δύο περιπτώσεις οι επιστρατευμένοι στέλλονταν στη Βουλγαρία, έμεναν σε παραπήγματα που έχτιζαν οι ίδιοι, συχνά χωρίς σκεπάσματα, ρούχα και παπούτσια. Εργάζονταν με ελάχιστη τροφή και σε συνθήκες πολύωρης εξαντλητικής εργασίας στο ύπαιθρο. Υφίσταντο επιπλέον έντονη εκβουλαριστική προπαγάνδα και στην αντίδρασή τους κακοποιούνταν, πολλές φορές μέχρι θανάτου. Πέραν αυτού πολλοί έχασαν την ζωή τους και από κακουχίες, ατυχήματα και άλλες τιμωρίες.

- Η σημαντικότερη μέθοδος για την εξόντωση ή απομάκρυνση του ελληνικού στοιχείου: η επιβολή συστηματικού υποσιτισμού και η απαγόρευση διατήρησης αποθεμάτων τροφίμων με κατάληξη τη λιμοκτονία.

Η Επιτροπή Μακεδόνων και Θρακών

Τον Μάιο του 1941, οι εγκατεστημένοι στην Αθήνα Μακεδόνες και Θράκες πληροφορήθηκαν την παράδοση από τους Γερμανούς στους Βουλγάρους της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Αναστατώθηκαν έντονα γιατί γνώριζαν καλά, από τις δύο προηγούμενες πρόσφατες βουλγαρικές κατοχές (1912 – 13 και 1916 – 18), τι έμελλε να υποστούν οι εκεί συγγενείς και λοιποί συμπατριώτες τους, πολλοί από τους οποίους ήδη είχαν αρχίσει να φεύγουν πέρα από τον Στρυμόνα, πρόσφυγες στην ιταλογερμανοκρατούμενη πλέον Ελλάδα, την οποία, αργότερα και συγκριτικά με την βουλγαροκρατούμενη, αποκαλούσαν με δραματική σκωπτικότητα «ελεύθερη Ελλάδα».

Σε άμεση σύσκεψη στην Αθήνα μεταξύ των Α. Κεραμόπουλλου (ακαδημαϊκού και καθηγητή τού Πανεπιστημίου Αθηνών, από τη Βλάστη Κοζάνης), Αλ. Σβώλου (Ελληνοβλάχοι και οι δύο), Γ. Μόδη (Μακεδονομάχου και π. Υπουργού), Χρ. Λιώτη και Δ. Ανδρεάδη, συζητήθηκε η ιδέα σύστασης μόνιμης Επιτροπής Μακεδόνων και Θρακών με σκοπό την παρακολούθηση της εκεί κατάστασης και την αντίδραση στη συμπεριφορά των Βουλγάρων που οδηγούσε σε εθνική τραγωδία.

Η ιδέα εδραιώθηκε σε αλληπάλληλες συσκέψεις στο γραφείο τού Γ. Παπαθανασίου, στις οποίες μετείχαν ως Μέλη πλέον οι Δ. Πάζης, Β. Χατζηλιάς, Α. Μπακάμπασης, Δ. Χόνδρος, Γ. Εξηντάρης, Ι. Παπαδάκης, Χρ. Ευελπίδης, Αλ. Ζάννας, Σ. Κοτζαμάνης και Β. Σιμωνίδης. Σε λίγο εντάχθηκαν οι Μητροπολίτες Σερρών, Δράμας, Καβάλας, Αλεξανδρούπολης, Μαρωνείας, Ν. Ζιγών – οι οποίοι είχαν εκδιωχθεί από τις Μητροπόλεις τους – και οι Π. Πέννας, Τρ. Θεοδωρίδης, Ν. Τσίμπας, Π. Ιακώβου, Α. Χατζηδίνας, Α. Θεολογίτης, Μ. Σταμούλης, Δ. Σάντης, Μ. Κύρκος, Ν. Μανούσης, Θ. Λαναράς,

Αλ. Παπαθανάσης, Αχ. Παπαδάτος, Λ. Μπατρίνος, Ν. Λούβαρης και άλλοι.

Η Επιτροπή ενδιαφέρθηκε μόνο για τα εθνικά ζητήματα χωρίς κανένα άλλο υπολογισμό, αγνόησε απόλυτα τα πολιτικά φρονήματα των Μελών της και δέχθηκε τους πατριώτες κάθε ιδεολογίας.

Αρχικά Πρόεδρος της Επιτροπής ορίστηκε ο Αντώνιος Κεραμόπουλλος, ενώ ο Αλέξανδρος Σβώλος διηύθυνε τις εργασίες της και τον Σεπτέμβριο του 1941 εκλέχθηκε Πρόεδρος της μέχρι τις 23 Ιουνίου 1943, οπότε παραιτήθηκε κυρίως λόγω δίωξής του από τους Γερμανοϊταλούς¹.

Με την πάροδο λίγων εβδομάδων και την αύξηση του ρεύματος των προσφύγων προς Κεντρική Μακεδονία και Παλαιά Ελλάδα – το καλοκαίρι του 1943 είχαν φθάσει τις 150.000 περίπου – η Επιτροπή καταπατήστηκε αμέσως και με το προσφυγικό ζήτημα. Συγκροτήθηκαν έξι μόνιμες νομαρχιακές επιτροπές από αιρετούς αντιπροσώπους των προσφύγων με πρόεδρο τον οικείο Μητροπολίτη.

Αντιπρόσωποι κατά νομούς χρημάτισαν οι εξής:

1.–**Σερρών:** Π. Πέννας, Κ. Καραμανλής, Ι. Λαυρεντίδης, Θ. Τικόπουλος, Κ. Τέγος, Ι. Δούμπας, Σγουραμάνης, Πούγκουρας, Β. Παπαβασιλείου, Γ. Τζεμαϊλας, Β. Βασιλειάδης, Κ. Χαριζάνος, Βαρζόκας και Σγουρόγλου.

2.–**Δράμας:** Λ. Λαμπριανίδης, Στ. Κάλφας, Απ. Αποστολίδης, Λ. Κουτούπης, Θ. Σισμανίδης, Α. Παπαθεοδώρου, Α. Παπαδόπουλος, Ν. Γεωργιάδης, Γ. Παπούλας, Σ. Σαββίδης, Κ. Κοσμίδης και Κισιάζεγλης.

3.–**Καβάλας:** Ν. Μάρκατζης, Ν. Σκλιάς, Στ. Σαμαράς, Π. Μαργαρίτης, Λ. Τιμοθέου, Β. Χατζηπροδρόμου, Αυγ. Προέδρου, Χ.Κυρκασιάδης, Κ. Βαφεί-

¹ Ο Αλέξανδρος Σβώλος γεννήθηκε το 1892 στο καθαρά ελληνικό Κρούσοβο του Μοναστηρίου, που σήμερα βρίσκεται στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (FYROM). Ο παππούς του είχε εργαστεί στο Μελένικο, η κοινότητα του οποίου τον ανακήρυξε ευεργέτη της μετά τον θάνατό του. Ο Αλ. Σβώλος ολοκλήρωσε τις νομικές σπουδές του στην Κωνσταντινούπολη και στην Αθήνα, όπου σε ηλικία 23 ετών αναγορεύτηκε διδάκτωρ του Δικαίου. Το 1917, σε ηλικία 25 ετών, διορίστηκε υφηγητής της Πολιτειολογίας στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και παράλληλα ήταν Διευθυντής Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής στο Υπουργείο Εργασίας. Από το 1920 έως το 1922 υπήρξε Διοικητής της Προύσσας στη Μικρά Ασία και επεξεργάστηκε το σχέδιο Συντάγματος της αυτόνομης Πολιτείας της Ιωνίας. Με τη Μικρασιατική Καταστροφή, ο Σβώλος επέστρεψε στην Αθήνα και συνέχισε την επαγγελματική και πανεπιστημιακή σταδιοδρομία του ως καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου. Μετά το κίνημα του 1935 απομακρύνθηκε από το Πανεπιστήμιο και κατά τη δικτατορία του Μεταξά εξορίστηκε σε Μήλο, Νάξο και Χαλκίδα. Το 1940, λίγο πριν την εισβολή των Ιταλών στην Ελλάδα, του επιτράπηκε η επάνοδός του στο Πανεπιστήμιο. Ένα χρόνο, περίπου μετά ασχολήθηκε έντονα με την Επιτροπή Μακεδόνων και Θρακών, η συγκρότηση της οποίας στην πράξη ήταν έργο δικό του.

Δεν συνεχίζω τη βιογραφία του γιατί δεν είναι αυτός ο σκοπός μου. Όποιος ενδιαφέρεται μπορεί να ανατρέξει στη μελέτη της Αγόρας – Ελισάβετ Α. Λαζάρου «Αλέξανδρος Σβώλος και Βορειοελλαδικός Ελληνισμός», περιοδικό «Παρνασσός», τ. ΛΕ', Αθήνα 1993 (σελ. 350 – 358).

δης, Μ. Αργυριάδης, Μαρίνος, Κάρρος, Αμαρλής, Ολύμπιος, Άμποτ, Ζώγας και Τσουτσάνης.

4.–**Έβρου**: Χ. Σπυρούδης, Β. Νικολαΐδης, Ε. Μαστράφης, Χ. Μοτεσσαράκης, Τζεβελέκης, Ζώιος, Φελούκης και Μαρμαράς.

5.–**Ροδόπης**: Ι. Βλαμίδης, Βεζυρόπουλος, Αλμανόπουλος, Χαραλαμπίδης, Παπαδήμος, Κυριακόπουλος, Παπαϊωάννου, Κάζης, Χαστάς, Ζησιάδης, Επιτρόπου, Μόλλας και Βάρναλης.

6.–**Ξάνθης**: Σεϊλόγου, Κωνσταντινίδης, Κωστόπουλος, Παπαπέτρου, Μόσχου, Παρασκευαΐδης και ο γιατρός Μανασσής, ο οποίος για αρκετό διάστημα χρημάτισε και Αντιπρόεδρος της Επιτροπής.

Η κύρια αντιμετώπιση του προβλήματος των προσφύγων από την Επιτροπή ήταν η αρωγή και η οργάνωσή τους, κυρίως στις λαϊκές μάζες, ώστε με έμπρακτη αλληλεγγύη να αυτοβοηθούνται. Ανεδείχθηκαν έτσι νέες δυνάμεις κυρίως από τη γενιά εκείνη του πολέμου και της κατοχής, και με φοιτητές και φοιτήτριες, που βοήθησαν την Επιτροπή στο έργο της.

Η ύπαρξη και η δράση τής Επιτροπής έγινε αμέσως γνωστή λόγω της αντιμετώπισης κυρίως του προσφυγικού προβλήματος· επίσης λόγω των σημαντικών Μελών της και των εννόμων εθνικών σκοπών της απέκτησε μεγάλο κύρος, κι έτσι οι πηγές πληροφοριών της για τις βουλγαρικές θηριωδίες ήταν πολλές, τόσο από τους ίδιους τους πρόσφυγες όσο και από άτομα από κρατικές υπηρεσίες σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, τα οποία συγκέντρωναν και διοχέτευαν τις σχετικές πληροφορίες και στοιχεία.

Τις πληροφορίες αυτές η Επιτροπή περιελάμβανε σε σχετικές αναφορές, διαμαρτυρίες και αιτήσεις της, τις οποίες επέδιδε στην Ελληνική Κυβέρνηση, στις Γερμανικές και Ιταλικές Αρχές, στις Επιτροπές του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, του Ελληνικού, του Ελβετικού, του Σουηδικού, του Γερμανικού και του Ιταλικού, τις έστελνε επίσης στην Ελληνική Κυβέρνηση του εξωτερικού, σε Ιδρύματα, Οργανισμούς και σημαντικά πρόσωπα εντός Ελλάδας και στο εξωτερικό, όσο η αποστολή ήταν εφικτή. Σημαντική ήταν η συμπαράσταση του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, ο οποίος με έγγραφες παραστάσεις του προς τις Γερμανικές Αρχές κατηρίαζε με θάρρος τις βουλγαρικές βαρβαρότητες.

Η Επιτροπή γνώριζε ότι με τις ενέργειές της αυτές δεν θα ήταν εφικτό να αλλάξει η τακτική των Αρχών Κατοχής, όμως, πιστεύοντας ότι οι καταγγελίες και οι διαμαρτυρίες εκείνες ήταν στοιχειωδέστατο χρέος και πρώτη βάση αυτοσυντήρησης των κατακτημένων, επιδίωκε να μην αφήσει αδιαμαρτύρητα τα πλήγματα των Βουλγάρων στη Μακεδονία και Θράκη, να προβάλλει και να διεκδικεί θαρραλέα τα εθνικά δικαιώματα, να τονώνει το ηθικό του μαρτυρικού πληθυσμού τής Βόρειας Ελλάδας, διατρανώνοντας έμπρακτα την εθνική αλληλεγγύη προς αυτόν.

Από Ιούνιο 1941 μέχρι και Ιούλιο 1943, η Επιτροπή υπέβαλε 26 αναφορές

– διαμαρτυρίες – αιτήσεις, μεταφρασμένες στα Γερμανικά και Ιταλικά για τις αντίστοιχες Αρχές και στα Γαλλικά για τον Διεθνή και Ελβετικό Ερυθρό Σταυρό. Τον Δεκέμβριο του 1942, οι 18 πρώτες δημοσιεύτηκαν σε δακτυλογραφημένο τεύχος με δαπάνη τής Εθνικής Τράπεζας. Το τεύχος μοιράστηκε σε 300 περίπου πρόσωπα και στο εξωτερικό, μεταξύ άλλων στην Κυβέρνηση Τσουδερού (στο Κάιρο) και σε Πρεσβείες τού Καΐρου και της Ουάσιγκτον.

Τα θέματα των αναφορών – διαμαρτυριών τής Επιτροπής αφορούσαν όλη την εξοντωτική δράση και τις, κατά παράβαση του Διεθνούς Δικαίου, ενέργειες των βουλγαρικών Αρχών Κατοχής που αναφέρονται στο προηγούμενο κεφάλαιο «Η Βουλγαρική Κατοχή».

Στο σύνολό τους οι αναφορές – διαμαρτυρίες αυτές ήταν λεπτομερείς, εκτενείς, εμπειριστατωμένες, τεκμηριωμένες και αυστηρές, κάποιες από αυτές τις συνυπέγραφαν και άλλα νομικά πρόσωπα, όπως εκείνη της 15^{ης} Οκτωβρίου 1942, με περιεχόμενο ενέργειες των Βουλγάρων, πλέον όσων αναφέρονται στο παραπάνω κεφάλαιο «Η Βουλγαρική Κατοχή». Υπέγραψαν:

«Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος

Δια την Ακαδημία Αθηνών: ο Πρόεδρος

Δια το Πανεπιστήμιον Αθηνών: ο Πρύτανης

Δια το Πολυτεχνείον Αθηνών: ο Πρύτανης

Δια το Εμπορικόν και Βιομηχανικόν Επιμελητήριο: ο Πρόεδρος

Δια το Βιοτεχνικόν Επιμελητήριο: ο Πρόεδρος

Δια το Επαγγελματικόν Επιμελητήριο: ο Πρόεδρος

Δια την Γενικήν Συνομοσπονδίαν Εργατών της Ελλάδος: ο Γεν. Γραμματεύς

Δια την Επιτροπήν Μακεδόνων και Θρακών: ο Πρόεδρος».

Άξιες ιδιαίτερης μνείας είναι οι παρακάτω αναφορές – διαμαρτυρίες:

- Η πρώτη, των αρχών Ιουνίου 1941, με την οποία – εκτός των πολλών άλλων – η Επιτροπή απέκρουε, και με στατιστικά στοιχεία, την αξίωση της Βουλγαρίας για εδαφική κάθοδο και στο Αιγαίο με χρήση των ελληνικών λιμανιών, λόγω οικονομικής της τάχα ανάγκης.

- Εκείνες της 6^{ης}, 14^{ης}, 22^{ας} Οκτωβρίου, 5^{ης}, 7^{ης}, 29^{ης} Νοεμβρίου και 1^{ης} Δεκεμβρίου 1941, με τις οποίες – εκτός των άλλων – έγιναν εντονότερες διαμαρτυρίες για τις μεγάλες σφαγές και εκτελέσεις, που ακολούθησαν την εξέγερση στην περιοχή τής Δράμας και έφθασαν μέχρι Ροδόπολη και Άνω Πορόια Σερρών.

Η Γερμανική Στρατιωτική Διοίκηση Θεσσαλονίκης, κάτω από την πίεση των απάνθρωπων γεγονότων, έστειλε μια στρατιωτική επιτροπή για να διαπιστώσει την κατάσταση. Το μόνο αποτέλεσμα ήταν οι Βούλγαροι να σταματήσουν έκτοτε τις ομαδικές θανατώσεις, να εντείνουν όμως τα άλλα εξοντωτικά μέτρα.

- Εκείνες, μετά τις οποίες τον Δεκέμβριο του 1942 η Αντιπροσωπεία τού Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στην Αθήνα πήρε άδεια και έστειλε από τη

Θεσσαλονίκη στις βουλγαροκρατούμενες περιοχές Ελβετό αντιπρόσωπό της, ο οποίος φθάνοντας στις Σέρρες υποχρεώθηκε από τους Βουλγάρους να γυρίσει πίσω. Υπέβαλε όμως έκθεση με όσα διαπίστωσε: ερήμωση, πείνα, οικτρή κατάσταση των παιδιών, έλλειψη κάθε περίθαλψης.

Τελικά, η ίδια Αντιπροσωπεία έστειλε επιτόπου τον Ιούνιο του 1943 διεθνώς γνωστό Ελβετό δημοσιογράφο και Πρόεδρο της Βουλής τού Καντονίου της Γενεύης, οπότε η Βουλγαρική Κυβέρνηση πιάστηκε και ο Πρωθυπουργός της Φίλον αναγκάστηκε να επισκεφτεί τις βουλγαροκρατούμενες περιοχές δίνοντας κάποιες υποσχέσεις ότι θα σταματήσει η πολιτική τού υποσιτισμού, οι οποίες δεν τηρήθηκαν.

- Εκείνες για το ζήτημα της ιθαγένειας. Τον Ιούνιο του 1942 η Βουλγαρική Κυβέρνηση όρισε με διάταγμά της ότι «οι Έλληνες μη Βουλγαρικής καταγωγής» γίνονταν Βούλγαροι υπήκοοι, αν όμως επιθυμούσαν να κρατήσουν την ως τότε υπηκοότητά τους έπρεπε μέχρι 1^{ης} Απριλίου 1943 να εγκαταλείψουν τις εστίες τους.

Και αυτό το μέτρο απέβλεπε στο να εξαναγκάσει τον ελληνικό πληθυσμό να φύγει ομαδικά προς την υπόλοιπη, πέραν του Στρυμόνα, Ελλάδα. Μετά τις έντονες αντιδράσεις και των πολιτικών κομμάτων, αλλά και της απειλής τής Κυβέρνησης Λογοθετόπουλου με παραίτηση, η Γερμανική Κυβέρνηση ανάγκασε τη Βουλγαρική να αναστείλει την εφαρμογή τού διατάγματος.

- Εκείνη του Ιουλίου 1942, εξαιτίας της πληροφορίας ότι η Γερμανική Κυβέρνηση επρόκειτο να παραδώσει στη Βουλγαρική την κατοχή και διοίκηση και του Νομού Φλώρινας, με την αναληθή αιτιολογία ότι δήθεν ο σλαυόφωνος πληθυσμός του ήταν υπέρμετρος του ελληνόφωνου. Τα επιχειρήματα της Επιτροπής περιείχαν και στατιστικά στοιχεία τού Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Βουλγαρικής Εξαρχίας.

- Και τέλος, εκείνη του Ιουλίου 1943 – ταυτόχρονα κυκλοφόρησε παρόμοια προκήρυξη των αρχηγών των πολιτικών κομμάτων - για την άδεια που έδωσε ο Γενικός Διοικητής τής Γερμανικής Στρατιωτικής Διοίκησης στη Βόρεια Ελλάδα (Διοίκηση Θεσσαλονίκης – Αιγαίου), ο διαβόητος Δρ Μαξ Μέρτεν, στην εγκατάσταση και πέρα από τον Στρυμόνα μέχρι τον Αξιό ποταμό βουλγαρικών στρατευμάτων.

Το γεγονός αυτό προκάλεσε στις 25 Ιουλίου μεγάλη εκδήλωση διαμαρτυρίας και αντίστασης στους δρόμους τής Αθήνας. Έκλεισαν όλα τα καταστήματα και τα γραφεία και το άοπλο πλήθος, κυρίως νέων, που ξεχύθηκε αντιμετώπιστηκε από τα Γερμανοϊταλικά τανκς. Εκατόν τριάντα τα θύματα, μεταξύ τών οποίων μεγάλος αριθμός κοριτσιών.

Το μεγάλο πρόβλημα του προσφυγικού ρεύματος η Επιτροπή – η οποία δεν αποτελούσε νομικό πρόσωπο, δεν είχε περιουσία, ούτε τακτικούς πόρους

ή συνδρομές Μελών και απέφευγε ιδιωτικές ενισχύσεις με την αιτιολογία ότι ήταν αντίθετο με την αξιοπρέπεια των προσφύγων, η περίθαλψη των οποίων, ως θυμάτων εθνικής συμφοράς, βάρυνε την ολότητα και ειδικότερα την Κυβέρνηση – αντιμετώπισε κυρίως με την ενίσχυση του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, ο οποίος – μετά από εισήγηση του Αλ. Ζάννα – διέθεσε ποσό 25.000.000 δραχμών. Πλέον αυτού, τα έξοδα λειτουργίας τής Επιτροπής είχε αναλάβει το Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο έθεσε στη διάθεση της Επιτροπής οκτώ δημοτικούς και κοινοτικούς υπαλλήλους, έναν επίλαρχο, έναν επιστήμονα, δύο κλητήρες και μία δακτυλογράφο. Επίσης διέθετε την αναγκαία γραφική ύλη, το μίσθωμα και την επίπλωση των επί της οδού Σανταρόζα 1 οριστικών γραφείων. Αμισθί εργασία πρόσφεραν και οι πρόσφυγες Παπαλεξόπουλος και Πέντζας.

Στις αρχές Σεπτεμβρίου 1941 η Επιτροπή άρχισε την οργάνωση των προσφύγων. Οι Νομαρχιακές επιτροπές, οι οποίες συνέρχονταν μία ή δύο φορές την εβδομάδα, τηρούσαν και ενημέρωναν τα μητρώα των προσφύγων, εξακρίβωναν την ταυτότητα, την οικογενειακή κατάσταση, τις ιδιότητες και τις ανάγκες, όσων ζητούσαν τη συνδρομή τής Επιτροπής, και εισηγούνταν τα σχετικά ζητήματα.

Από την αρχή της η Επιτροπή, γνωρίζοντας ότι δεν έπρεπε να περιμένει κρατική πρωτοβουλία, δραστηριοποιήθηκε και με δύο μεγάλα υπομνήματά της (11 Αυγούστου και 10 Σεπτεμβρίου 1941) ζήτησε από την Κυβέρνηση να λάβει μέτρα για τους πρόσφυγες στην Παλαιά Ελλάδα και την εκτός βουλγαρικής κατοχής Μακεδονία. Κατόπιν αυτού εκδόθηκαν τα Διατάγματα 506 και 507 /1941 για την εγκατάσταση αγροτών και αστών προσφύγων στην γερμανοϊταλοκρατούμενη Μακεδονία. Το μέλος τής Επιτροπής Δ. Ανδρεάδης, ο οποίος περιόδευσε την Κεντρική Μακεδονία, διαπίστωσε ότι τα μέτρα αυτά παρέμειναν ανεπαρκή ή ανεκτέλεστα.

Ακολούθησε και ο Νόμος 848/1941 για τη χορήγηση δανείων από το κράτος στους αστούς πρόσφυγες, ως μία πρώτη οικονομική ενίσχυση για τη συντήρηση και για μία επαγγελματική εγκατάστασή τους. Για τους αγρότες πρόσφυγες οι προσπάθειες της Επιτροπής για δάνειο δεν απέδωσαν.

Επιπλέον η Επιτροπή πέτυχε:

- Να στέλνονται από τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό στους πρόσφυγες γεωτικά που είχαν εγκατασταθεί στις επαρχίες, φασόλια, καλαμπόκι, σιτάλευρο, πλιγούρι, σύκα, σταφίδες, κάποτε και λίγο λάδι, και να περιληφθούν στα τοπικά συσσίτια.
- Να διανέμονται χρηματικά βοηθήματα είτε απ' ευθείας είτε με το Πατριωτικό Ίδρυμα, που και αυτό διέθεσε αρκετά χρηματικά ποσά, στους πρόσφυγες της Αθήνας και του Πειραιά, στους πολιτικούς κρατούμενους της Ακροναυπλίας και των στρατοπέδων συγκέντρωσης, στους φοιτητές, στους

αναπήρους και τραυματίες των νοσοκομείων, που κατάγονταν από βουλγαροκρατούμενες περιοχές· χρήματα στάλθηκαν και στους Μακεδόνες και Θρακικές αιχμαλώτους των Γερμανών στην Κρήτη, και όταν αφέθηκαν ελεύθεροι εφοδιάστηκαν πάλι με χρήματα και βοηθήθηκαν να μετακινηθούν προς την Κεντρική Μακεδονία.

- Να βοηθήσει να βρουν εργασία πρόσφυγες γιατροί, φαρμακοποιοί, άλλοι επιστήμονες, φοιτητές και όσοι γενικά μπορούσαν να εργαστούν.
- Να οργανώσει συσσίτιο για τους πρόσφυγες, από την 1^η Δεκεμβρίου 1941, με τη βοήθεια του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και της Κεντρικής Επιτροπής Συσσιτίων, όπως επίσης με τη φροντίδα τού Αλ. Ζάννα και του δραστήριου και ακούραστου Μητροπολίτη Σερρών Κωνσταντίνου Μεγγρέλη. Το συσσίτιο αυτό ήταν καθημερινό, ενώ τα αλλά λειτουργούσαν τρεις φορές την εβδομάδα. Ως τα τέλη Αυγούστου 1942, που όλα τα συσσίτια αντικαταστάθηκαν με το δελτίο τροφίμων, η Επιτροπή χορήγησε συνολικά 2.899.408 μερίδες φαγητού.
- Να εξασφαλίσει και για τους πρόσφυγες της Θεσσαλονίκης, με τη βοήθεια τοπικών επιτροπών, συσσίτιο, όμως όχι τακτικό δυστυχώς. Πάντως από τους 39.900 πρόσφυγες της Θεσσαλονίκης, οι 26.000 περίπου ζούσαν από το συσσίτιο αυτό.
- Να εξασφαλίσει υγειονομική περίθαλψη, διανομή στα προσφυγόπουλα γάλατος και σε άπορα πρόχειρων παπουτσιών, σε μαθητές και φοιτητές δωρεάν εγγραφή και βιβλία, εξομοίωση των εφέδρων Μακεδόνων και Θρακών ως προς τα διάφορα ευεργετήματα που είχαν δοθεί στους Κρήτες, διανομή ειδών ιματισμού σε χιλιάδες πρόσφυγες και πολλά άλλα.

Τον Σεπτέμβριο του 1942 ο Αλ. Σβώλος συνέταξε κείμενο με τίτλο «Έκθεσις περί των πεπραγμένων τής Επιτροπής Μακεδόνων και Θρακών εν Αθήναις», όπου αναφέρονται όλες οι πληροφορίες για τη λειτουργία και σύστασή της, τη δράση, τους πόρους και τα οικονομικά μέσα της από Μάιο 1941 μέχρι Αύγουστο 1942. Η έκθεση αυτή, σε πολυγραφημένο τεύχος, διανεμήθηκε σε 300 περίπου πρόσωπα και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών. Έκτοτε δεν δημοσιεύθηκε άλλη έκθεση, όμως το καλοκαίρι του 1945 ο Αλέξανδρος Σβώλος – δύο χρόνια μετά την παραίτησή του από Πρόεδρος της Επιτροπής – εξέδωσε ένα κείμενό του σε βιβλίο μικρού μεγέθους 62 σελίδων και τίτλο «ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΑΚΗ», με εκδότη τον Αργύρη Παπαζήση.

Στο βιβλίο του αυτό καταγράφει κυρίως το έργο τής Επιτροπής και του ιδίου από Μάιο 1941 έως και Ιούλιο 1943, οπότε παραιτήθηκε από Πρόεδρός της. Μετά τον σύντομο πρόλογο ακολουθούν τέσσερα κεφάλαια με τίτλους: «Η Επιτροπή Μακεδόνων και Θρακών», «Μαρτύρια και διαμαρτυρίες», «Το προσφυγικό ζήτημα» και «Η επαύριο», ακολουθεί «Παράρτημα» με τμήμα

τής «Εκθεσις περί των πεπραγμένων τής Επιτροπής Μακεδόνων και Θρακών εν Αθήναις από Μαΐου 1941 μέχρι Αυγούστου 1942» και «Διαμαρτυρία και Έκκλησις προς τας εν Ελλάδι Ξένας Αρχάς και Οργανισμούς δια τους διωγμούς – Εν Αθήναις 15^η Οκτωβρίου 1942».

Το βιβλίο είναι ένα αξιολογότερο σπάνιο ιστορικό ντοκουμέντο με πολύ ενδιαφέρον, με επιτυχή αναπαράσταση της εποχής και εύστοχη ανάλυση του θέματος που πραγματεύεται. Επανεκδόθηκε το 2005 από τις εκδόσεις Μέτρον, με Εισαγωγικό Σημείωμα Δημοσθένη Κούκουνα, και το 2009 από τις Εκδόσεις Παπαζήση, με Πρόλογο – Επιμέλεια Σ.Ι. Καργάκου.

Φωτογραφία της βουλγαρικής προπαγάνδας, με φόντο εκκλησία, ομάδας Τάγματος Εργασίας (ντουρντουβάκια) με καινούργια καπέλα, φανέλες με ειδικό σήμα και παντελόνια.

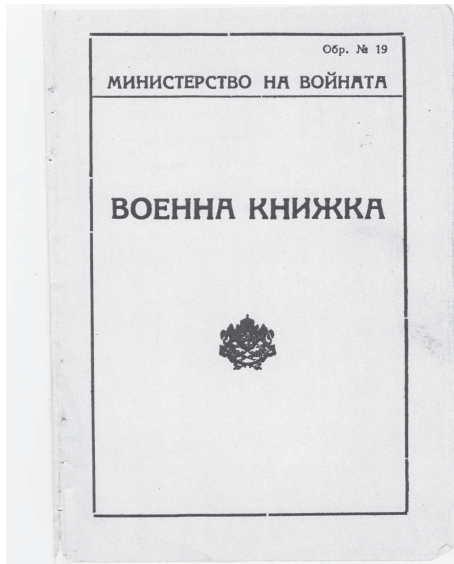
Στον φωτογράφο διέφυγε ότι είναι ξυπόλυτοι ή με άθλια παπούτσια.

Για την, μετά την παραίτηση του Αλ. Σβώλου (Ιούλιος 1943), περίοδο λειτουργίας τής Επιτροπής δεν βρήκα πληροφορίες, όμως, από κάποιες έμμεσες αναφορές τού Αλ.Σβώλου, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι λειτούργησε μέχρι τέλους τής Κατοχής.

Οι φωτογραφίες, που ακολουθούν, είναι από το Στρατιωτικό Δελτίο τού επιστρατευμένου στα Τάγματα Εργασίας αιμίνηστου Νεοσουλιάτη Σερραίου Νικολάου Χ. Πατραμάνη. Το βιβλιάριο αποτελείται από 19 έντυπες σελίδες,

από τις οποίες παρουσιάζονται εδώ όσες είναι συμπληρωμένες χειρόγραφα: η μετάφρασή τους έγινε από τη Μαρία Λίτινα, Ιστορικό στο Μ.Ι.Ε.Τ.

Η φωτογραφία της προηγούμενης σελίδας, με τα Ντουρντουβάκια, και το πρωτοδημοσιευόμενο Στρατιωτικό Δελτίο που ακολουθεί ανήκουν στον γιο του, Αναστάσιο (Τάσο) Πατραμάνη, από τον οποίον παραχωρήθηκαν για την εδώ δημοσίευσή τους.

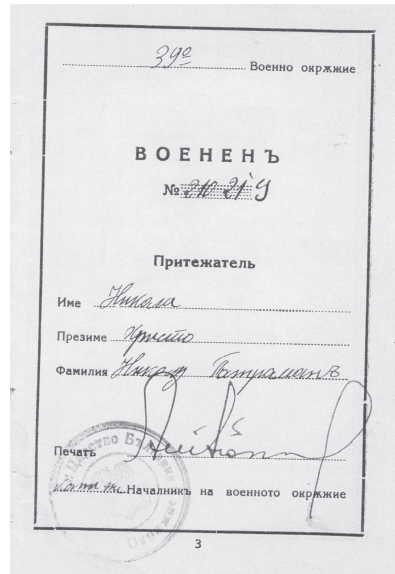

Υπόδειγμα Νο 19

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

(Βουλγαρικό Εθνόσημο)

39ο Στρατολογικό γραφείο

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

No 210219

Κάτοχος

Όνομα: Νικόλα

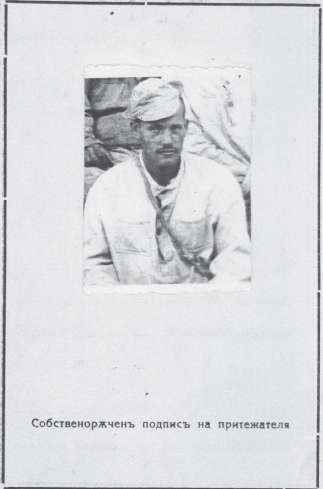
Επώνυμο: Χρήστο (σ.μ. το πατρώνυμό του γράφτηκε ως επώνυμο)

Οικογένεια: Νικόλα Πατραμάνη

Υπογραφή: (Δυσανάγνωστη)

Προϊστάμενος του Στρατολογικού γραφείου
Σφραγίδα: Βασίλειο της Βουλγαρίας, Περιφερειακό ... (το υπόλοιπο της σφραγίδας δεν διακρίνεται)

I. Лична карта	
Собствено име	Νικόλα
Презиме	Χρήστο
Фамилия	Νικόλα Πατραμάνη
Дата на раждането	20 день... IX... месеци 21... година
Мъстo-рождение	градъ (село).....
	община.....
	околия.....
Народност	Грцка
Възрoзпo-въдaниe	чл. тавoс.
Образo-вaниe	2 - стp.б.
Зaнъктe	зeлoтeлe
Сeмeйнo пoлoжeниe	нe нeтeкeтo
Рoдитeли (сoбствeни и фaмилни имeнa)	бoщa
	Χρήστος
	μaйкa
	Βαγγελια
Πoстoвнo мeстoжитeлствo	градъ (село).....
	община.....
	oκoλιa.....

Собственоорченъ подписъ на притежателя

4

5

I. Ταυτότητα

Στη φωτογραφία ο Νικόλαος Πατραμάνης
 Ιδιόχειρη υπογραφή του κατόχου

Όνομα: Νικόλα
 Επίθετο: Χρήστο
 Οικογένεια: Νικόλα Πατραμάνη
 Ημερομηνία Γεννήσεως: 20/9/1921
 Τόπος γεννήσεως: Σουμπάσκιoι, Σέρρες
 Υπηκοότητα: Ελληνική
 Θρήσκευμα: Ορθόδοξος
 Εκπαίδευση: 6η
 Επάγγελμα: Αγρότης
 Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος
 Γονείς (προσωπικά και οικογενειακά ονόματα):
 πατέρας: Χρήστος
 μητέρα: Βαγγέλια
 Μόνιμη κατοικία: Σουμπάσκιoι, Σέρρες

4

5

II. Прегледи				
1. Отъ наборната комисия				
	I	II	III	IV
Височина	167			
Тегло	64			
Гръдна обиколка	84			
Коремна обиколка				
Особености				
Коефициент	19.			
Решение на наборната комисия				
Годен за военна служба				
Успоредно				
Дата				
Печат				
6				

III. Служба под знамената		
Преглед при постъпването		
Дата	Наименование на частта	Заклучение на лъкаря
I.		
II.		
1. Постъпване		
Дата на постъпването	14 Маю 1942 год.	
	(день, мѣсьць, година)	
Наименование на частта	49 кавалерийска дивизия	
	№ 19-а м.р. гренадери	
Положилъ клетва		
Обученъ като	мр артилерия	
	(специалность)	
2. Повишение и награди		
Дата		
8		

II. Εξετάσεις

1. Εκ της στρατολογικής επιτροπής

Υψος: 1,67
 Βάρος: 64
 Περιφέρεια στήθους: 84
 Περιφέρεια στομάχου: -
 Ιδιαιτερότητες: -

Συντελεστής: 19

Αξιολόγηση της στρατολογικής επιτροπής

Иκανός για τις στρατιωτικές υπηρεσίες.

Ημερομηνία

Σφραγίδα

Υπογραφή του Προϊσταμένου
 του Στρατολογικού γραφείου

6

III. Υπηρεσία υπό την σημαία

1. Εξέταση κατά την προσέλευση

Ημερομηνία / Ονομασία / Πόρισμα του γιατρού

I.

II.

1. Προσέλευση

Ημερομηνία προσέλευσης: 11 Μαΐου 1942
 Ονομασία τμήματος: 4ο τάγμα εργασίας. 19ο
 τάγμα εργασίας, τεχνική υπηρεσία

Ορκίστηκε: -

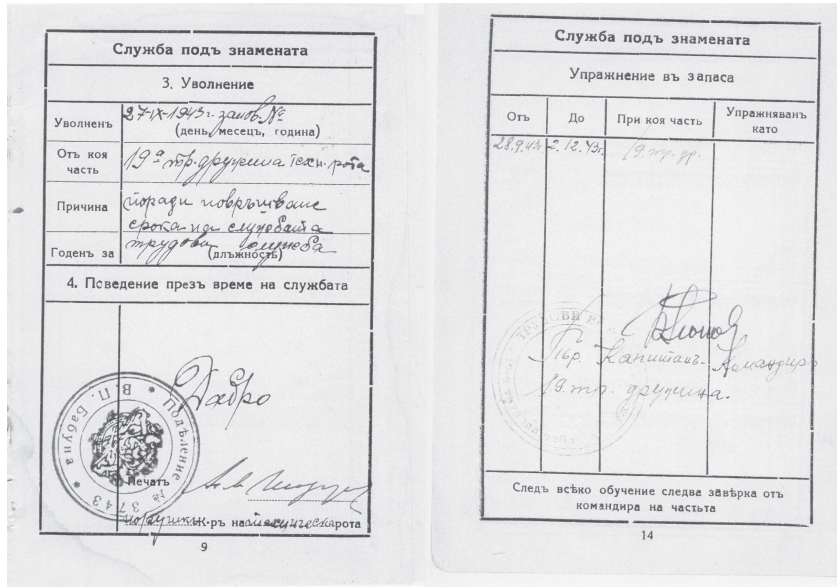
Εκπαιδευμένος ως: υπηρεσία εργασίας (ειδικότητα)

2. Βραβεύσεις και προαγωγές

Ημερομηνία: -

(σ.μ.: Στο πλάι του φύλλου) «Απολύθηκε με
 άδεια άνευ όρων άδεια στις 14/11/1942, από-
 φαση 81 παρ.13»

8

Υπηρεσία υπό την σημαία

Υπηρεσία υπό την σημαία
Άσκηση αποθεμάτων

1. Απόλυση

Απόλυση: 27/9/1943, απόφαση Νο
Από ποιο τμήμα: 19ο τάγμα εργασίας, τεχνική
υπηρεσία
Αιτία: Λόγω ολοκλήρωσης της περιόδου του
τάγματος εργασίας
Ικανός για: Υπηρεσία εργασίας

Από: 28/9/1943
Έως: 2/12/1943
Σε ποιο τμήμα: 9ο τάγμα εργασίας
Ασκούμενος ως: -

Συμπεριφορά κατά την διάρκεια της υπηρεσίας

Σφραγίδα στην οποία διακρίνεται μόνο η λέξη
«εργασιών»

Καλή

Λοχαγός – Διοικητής 19ης τάγματος εργασίας
(Δυσανάγνωστη η υπογραφή)

Σφραγίδα: Τμήμα Νο 3743 Β. Π. Μπάμπουνα
Υπογραφή:

Μετά από οποιαδήποτε εκπαίδευση ακολουθεί
πιστοποίηση από τον διοικητή του τάγματος.